

XIV Colloquium Prawno-Historyczne *Res publica semper reformanda*, Opole, 10 maja 2018 roku

10 maja 2018 r. w Opolu miało miejsce XIV Colloquium Prawno-Historyczne pt. *Res publica semper reformanda*. Obrady toczyły się w sali Orła Białego i sali im. Znaku Rodła Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego przy ulicy Piastowskiej 14. Organizatorami konferencji były: Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Katolickie Stowarzyszenie Civitas Christiana – Oddział w Opolu, Centrum Dokumentacji Europejskiej w Opolu i Koło Naukowe Inter-Lex działające przy WPIA UO. Komitet naukowy konferencji stanowili profesorowie: Andrzej Szymański, kierownik Katedry Historii Państwa i Prawa oraz Doktryn Polityczno-Prawnych WPIA UO, Włodzimierz Kaczorowski, Józef Koredczuk i Marek Maciejewski, zaś funkcję sekretarzy naukowych pełnili: dr Ewa Kozerska, dr Piotr Sadowski i dr Tomasz Scheffler. Sympozjum było organizowane pod patronatem Marszałka Województwa Opolskiego.

Jako pierwszy zgromadzonych gości powitał sekretarz Colloquium Piotr Sadowski. Poprosił on także o uczczenie minutą ciszy śp. Stefana Jana Karolaka, prawnika, wykładowcy prawa rzymskiego i logiki, który przez kilkanaście lat pracował m.in. w Departamencie Prawnym Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz przez lata związany był z uniwersytetami w Warszawie i Białymstoku. Mgr S. Karolak, autor dzieła *Sprawiedliwość. Sens prawa*, cztery razy uczestniczył w opolskiej konferencji prawno-historycznej. 10 maja 2018 r. podczas XIV Colloquium Prawno-Historycznego planował zaprezentować referat pt. „Jurydyczne i teoretyczne metamorfozy prawa rzymskiego okresu republiki w aspekcie aksjologicznym”, tymczasem 9 maja 2018 r. został pochowany na Cmentarzu Służewskim przy ul. Wałbrzyskiej w Warszawie. Otwarcia konferencji dokonał prof. UO dr hab. Piotr Stec – dziekan Wydziału Prawa i Administracji UO. Tematyka konferencji została wybrana ze względu na 100. rocznicę odzyskania niepodległości przez Polskę.

Konferencję poprzedziło wręczenie ufundowanej przez Stowarzyszenie Katolickie Civitas Christiana – Oddział w Opolu nagrody Peregryna z Opola za umiłowanie sprawiedliwości ks. prałatowi dr. Zygmuntowi Lubienieckiemu, prof. UO dr. hab. Zbigniewowi Kwiatkowskiemu, a także Zbigniewowi Kuśnierzowi. Ks. Z. Lubieniecki otrzymał ją za otwarte serce i wrażliwość na potrzeby osób biednych i bezdomnych oraz za pasję duszpasterską, społeczną i sportową w codziennej pracy z drugim człowiekiem, prof. Z. Kwiatkowski za umiłowanie nauk prawnych i etos sędziego, naukowca oraz dydaktyka i za formowanie kolejnych pokoleń prawników, zaś Z. Kuśnierz za promowanie zdrowego stylu życia oraz za bezinteresowną działalność na rzecz osób starszych i słuchaczy Uniwersytetu III Wieku w Opolu. Laureatom pogratulowali m.in. ks. bp Paweł Stobrawa, biskup pomocniczy diecezji opolskiej, i Roman Kolek, wicemarszałek województwa opolskiego.

Podczas obrad sesji plenarnej, której przewodniczył prof. zw. dr hab. Marek Maciejewski, wysłuchano referatów następujących profesorów: prof. dr. hab. Stanisława Leszka Stadniczeńki (WSFiZ w Warszawie, prof. em. UO) „Partycypacja obywatelska w demokracji deliberacyjnej”, prof. dr. hab. Bronisława Sitka (SWPS Uniwersytet Humanistyczno-Społeczny w Warszawie) „*Delatores fisci* a interes państwa”, prof. dr. hab. Artura Mezglewskiego (UO) „Szkolnictwo średnie w dobie reform systemu oświaty w II Rzeczypospolitej Polskiej”, prof. dr. hab. Tomasza Kruszewskiego (UWr) „Wpływ zmian prawa wyborczego w okresie republiki weimarskiej na skład sejmów prowincjonalnych na Śląsku”.

Poszczególnym sekcjom przewodniczyli: prof. dr hab. Bronisław Sitek, prof. dr hab. Tomasz Kruszewski, dr Piotr Sadowski, prof. UO dr hab. Jerzy Nikolajew, prof. dr hab. Artur Mezglewski i prof. UO dr hab. Andrzej Szymański. Referaty wygłosili następujący prelegenci: dr Aleksandra Szymańska (UWr) „Tradycja i innowacje prawne w Kodeksie z Gortyny”, dr Tomasz Scheffler (UWr) „Nowy człowiek i nowa polis w myśli sofistów”, prof. UR dr hab. Renata Świrgoń-Skok „Reformy w zakresie odpowiedzialności spadkobierców za zapisy w państwie rzymskim w okresie republiki”, dr Piotr Sadowski (UO) „Wokół przyczyn upadku rzymskiej republiki”, mgr Wojciech Kosior (UR) „Reformy rzymskiego kalendarza – uwagi na marginesie badań nad granicami wieku w prawie rzymskim”, dr Justyna Stadniczeńko (WSFiZ w Warszawie) „Komunikacja społeczna w demokracji”, dr Mateusz Szymura (UWr) „Ewolucja roli Sądu Sesji (*Court of Session*) w szkockim systemie prawnym (1532–2018)”, dr Paweł Wiązek (UWr) „Idea reformy prawa kryminalnego w dobie Sejmu Wielkiego w świetle projektów Józefa Weyssenhoffa i Józefa Szymanowskiego”, dr Piotr Pilarczyk (UAM) „Reforma sądownictwa Komisji Skarbu Wielkiego Księstwa Litewskiego na Sejmie Grodzieńskim (1793)”, dr Łukasz Jan Korporowicz (UŁ) „*Maksyma de minimis non curat lex* w prawie angielskim”, mgr Dariusz Łysak (UWr)

„Neorzymska teoria republiki w ujęciu Quentina Skinnera”, dr Andrzej Pašek (UWr) „Koncepcje rozwoju polskiego prawa karnego u progu odzyskania niepodległości”, prof. UO dr hab. Józef Koredczuk „Prace nad kodyfikacją prawa karnego procesowego w Polsce w latach 1919–1928”, prof. KUL dr hab. Marek Bielecki (WZPiNoS KUL) „Relacje państwo – Kościół katolicki obrządku bizantyjsko-ukraińskiego w latach 1918–2018. Ujęcie prawno-historyczne”, mgr Edyta Włodarczyk (UWr) „Reformy społeczno-polityczne przeprowadzone przez Ministerstwo Administracji Publicznej w latach 1944–1950”, mgr Paweł Fiktus (UWr) „Ustawa Wilczka – spóźniona reforma ustroju gospodarczego Polski Ludowej”, dr Michał Poniatowski (UKSW) „Reforma zasad prowadzenia zbiorów publicznych w III Rzeczypospolitej Polskiej”, mgr Mateusz Menzel (UWr) „Przestępstwo korupcji w kontekście zmian ustrojowych w Polsce po 1989 roku”, prof. KUL JP II dr hab. Anna Tunia „Ewolucja formy zawarcia małżeństwa w ustawodawstwie polskim w latach 1918–1998”, prof. UO dr hab. Paweł Sobczyk „Uwagi *de lege ferenda constitutionali* na gruncie art. 235 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.”, prof. UO dr hab. Jerzy Nikołajew „Od systemu celkowego do systemu dozoru elektronicznego. Zmiany w sposobie wykonywania kary pozbawienia wolności”, dr Mariusz Grabowski (UKSW) „Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji jako konstytucyjny «regulator» mediów w Polsce. Uwagi w sprawie jej zadań i roli w aspekcie zmieniających się okoliczności prawnych i faktycznych od czasu jej ustanowienia”, dr Tomasz Dolata (UWr) „Sądy szczególne jako elementy bezpieczeństwa prawnego obywateli w konstytucji marcowej”, prof. UZ dr hab. Tomasz Rakoczy „Rozwój instytucji przysposobienia. Konsekwencje prawne i dylematy etyczne”, mgr Bartosz Janczak (Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach) „Gen. bryg. Teofil Maresch (1888–1972) – oficer, prawnik, jeńiec, jeden z reformatorów wojskowego prawa karnego II Rzeczypospolitej”, mgr Janusz Oszytko (Wydział Archiwalny Delegatury IPN w Opolu) „Działalność Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa WUSW w Opolu od sierpnia 1989 roku jako wyraz represji «zreformowanej SB» wobec tzw. «niekonstruktywnej opozycji» na Opolszczyźnie: Ruchu Wolność i Pokój, Konfederacji Polski Niepodległej, Liberalno-Demokratycznej Partii «Niepodległość» i Solidarności Walczącej”, dr Said Edaich (PO) „Kryterium *Halal* w reformistycznej koncepcji finansów konwencjonalnych”, dr Monika Tomaszewska (UO) „Turystyka i prawo w turystyce w obliczu starych problemów i nowych reform”. Obok wymienionych osób konferencję zaszczylicili swoją obecnością m.in.: Alicja Berger-Zięba, Alina Kostęska, Halina Łubniewska, Krystyna Macek-Kamińska, Stanisława Śliwińska, Barbara Serafina Bogdon, Marian Saładziak i Oskar Woźniak.

Tytuł konferencji *Res publica semper reformanda* odnosił się do hasła *Ecclesia semper reformanda* – zakładającego trwałą potrzebę reformowania się

Kościola. Tak jak Kościół musi nieustannie szukać różnych środków, które pozwalałyby mu funkcjonować jeszcze lepiej, tak samo i państwo, w wielu obszarach swojego istnienia i działania, stoi wciąż przed różnymi wyzwaniami. Interesujące referaty, głównie z zakresu prawa rzymskiego, historii prawa i doktryn polityczno-prawnych, ale także i prawa konstytucyjnego czy wyznaniowego, dotyczyły różnych aspektów reformowania się państwa.

Sięgając do wybranych faktów z historii dziejów, widzimy na przykład, że formy ustrojowe starożytnego Rzymu podlegały zmianom. Każda z nich miała swoje blaski i cienie. Zapewne okresem zasługującym na szczególną uwagę dzisiejszego badacza jest rzymska republika. Dla niektórych pisarzy antycznych jej kres kojarzył się z sytuacją katastrofalną. Można mówić o mnogości przyczyn i symptomów jej upadku. Wśród historyków sporna jest data, kiedy to faktycznie nastąpiło. Optymacy i popularzy mieli odmienne wizje choćby w sprawie dalszego podbijania ziem przez Rzymian. A jednak ówczesne struktury państwowe trwały nadal w pryncypacie czy dominancie. Oczywiście można się zastanawiać, na ile starożytni Rzymianie umieli skutecznie się reformować.

Gdy po latach niewoli w 1918 r. Polska odzyskała niepodległość, naród wkroczył w nowy etap dziejowy. Sympozjum, stwarzając możliwość wysłuchania wielu ciekawych wystąpień poświęconych reformowaniu się państwa na przestrzeni dziejów, stanowiło cenny wkład w uczczenie tej pięknej rocznicy. Jakże trywialnie zabrzmiały słowa, że ojczyzna to wielka wartość, o którą ciągle trzeba dbać. Dzisiaj, gdy w dyskursie publicznym politycy tak łatwo sięgają do postprawdy i tak mało szukają dobra wspólnego, warto debatować nad sposobami właściwego reformowania państwa. W demokracji deliberacyjnej ważne są takie wartości jak: komunikacja, debata, dialog, informacja czy konsensus, bazujące na wolności, racjonalności i merytorycznej argumentacji. *Vivat Polonia.*

Piotr Sadowski